

De onafhankelijke klachtencommissie als bedoeld in artikel 10 van de Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg regio Eindhoven

is inzake de klacht 2021/004 van:

de heer XXXX, geboren XXXX, ten tijde van de klacht verblijvend in De Woenselse Poort, de afdeling XXXX, onderdeel van GGzE

tot het navolgende oordeel gekomen.

1. De procedure

De klachtencommissie ontving op 14 januari 2021 een klaagschrift, gedateerd 13 januari 2021, van de heer XXXX, hierna te noemen klager.

Klager heeft zich bij het formuleren van zijn klaagschrift en bij de mondelinge behandeling van de klacht laten bijstaan door mevrouw XXXX, Patiëntenvertrouwenspersoon.

De klacht richt volgens het klaagschrift zich tegen de heer XXXX, regiebehandelaar en verpleegkundig specialist, hierna te noemen verweerder.

De klachtencommissie ontving op 19 januari 2021 een verweerschrift, gedateerd op 19 januari 2021.

Verweerders hebben zich bij het formuleren van het verweerschrift laten bijstaan door mevrouw mr. XXXX.

De klachtencommissie was door de veiligheidsmaatregelen die moesten worden getroffen om de verspreiding van het Coronavirus tegen te gaan niet in de gelegenheid om klachten in fysieke aanwezigheid van klager en verweester te behandelen. De klachtencommissie heeft de klacht daarom via een beeldverbinding behandeld. Klager en verweerders, de personen die hen bijstonden, alsmede de leden van de klachtencommissie en de secretaris van de klachtencommissie hebben deelgenomen aan de behandeling van de klacht via de beeldverbinding. De mondelinge behandeling van de klacht vond plaats op 28 januari 2021.

Klager is er blijkens het klaagschrift mee akkoord dat de commissieleden, indien nodig, het dossier inzien voor de periode vanaf 15 december 2020 tot en met heden, eventueel door middel van fotokopieën.

Op 28 januari 2021 heeft de klachtencommissie naar aanleiding van alle stukken een beslissing genomen die door middel van een AMU schriftelijk aan alle betrokkenen is kenbaar gemaakt.

2. Inhoud van de klacht

De klacht richt zich op de beslissing van 14 januari 2021 om klager om op grond van artikel 8:9 Wvvgz klager verplichte zorg toe te passen in de vorm van medicatie.

3. Standpunt van de klager

Klager geeft aan niet psychotisch te zijn en verder niets nodig te hebben naast de slaapmedicatie die hij 's avonds inneemt. Klager is het oneens met het depot. Volgens klager is de medicatie niet nodig. Hij is niet psychotisch. De medicatie werkt volgens hem ook niet. Hij merkt er namelijk niets van, het doet niks voor hem en hij heeft het niet nodig.

Door de patiëntvertrouwenspersoon wordt toegelicht dat volgens klager niet aan alle eisen is voldaan die de Wvggz aan de uitvoering van verplichte zorg stelt.

Daarnaast is heeft de zorgverantwoordelijk niet in het dossier vastgelegd of de klager wilsbekwaam is en of er een acuut levensgevaar dreigt voor de klager of dat er een aanzienlijk risico is voor een ander op levensgevaar, ernstig lichamenteel letsel, ernstige psychische, materiële, immateriële of financiële schade, ernstige verwaarlozing of maatschappelijke teloorgang, of om ernstig in zijn/haar ontwikkeling te worden geschaad, of als de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is (art. 8:9 lid 4 Wvggz)

Verder is door de zorgverantwoordelijke niet of niet juist geoordeeld over de aanwezigheid van voldoende stoornisgerelateerd nadeel (art. 3:3 Wvggz) en de mogelijkheden voor vrijwillige zorg (artt. 2:1 lid 1 en 2 Wvggz en art. 3:3 sub a Wvggz)

Er is niet of niet juist geoordeeld over de proportionaliteit, subsidiariteit, doelmatigheid en veiligheid van de interventie(s) (art. 2:1 lid 3 Wvggz). Het verlenen van verplichte zorg, is gelet op het beoogde doel van verplichte zorg niet evenredig. Volgens de behandelaren krijgt klager medicatie onder dwang, zodat een psychotische decompensatie en eventuele agressie daardoor, voorkomen kan worden. Klager vindt een depot zeer ingrijpend. Hij voelt zich in zijn lichamentele integriteit aangetast. zijn voor de cliënt minder bezwarende alternatieven voor de verplichte zorg die hetzelfde effect hebben. Hij neemt namelijk de orale medicatie.

4. Standpunt van de verweerder

De klacht betreft kennelijk de beslissing d.d. 5 januari 2021 om conform de zorgmachtiging over te gaan verplichte zorg in de vorm van het toedienen van dwangmedicatie.

Klager geeft in zijn klacht aan dat hij het niet eens met de beslissing om dwangmedicatie toegediend te krijgen. Klager is van mening dat hij niet psychotisch is en dat hij deze medicatie niet nodig heeft.

Verweerder is van mening dat de klacht ongegrond dient te worden verklaard.

Uit de voortgangsrapportage in 2020 blijkt dat klager medicatiegiften wisselend inneemt. Dit is met hem ook besproken in het zorgplan van 5 november 2020 waarbij ook uitgesproken is dat depotmedicatie overwogen wordt als klager de orale olanzapine niet consequent inneemt. Het niet consequent innemen heeft te maken met een lage compliance daar klager van mening is de medicatie niet nodig te hebben. Het wisselend innemen van de orale olanzapine en regelmatig speedgebruik heeft verschillende malen geleid tot een psychotische decompensatie in 2020 waarbij klager geweld heeft gebruikt.

Op 28 december 2020 zijn tijdens een kamer/kastcontrole 7 stuks olanzapine 20 mg gevonden op de kamer van klager. Hierop heeft de zorgverantwoordelijke in samenspraak met de psychiater geconcludeerd dat er wederom sprake is van medicatieontrouw en is klager op 05 januari 2021 kenbaar gemaakt om conform de zorgmachtiging over te gaan tot verplichte zorg in de vorm van dwangmedicatie.

De instelling is van mening dat zij gelet op de proportionaliteit, subsidiariteit, veiligheid en doelmatigheid correct heeft gehandeld. Terugval in speedgebruik leidt tot psychotische decompensatie en agressie bij klager en daarmee tot ernstig nadeel. Alternatief dit te ondervangen met oraal olanzapine leidt niet tot reductie van het ernstig nadeel, daar klager nauwelijks compliance heeft met orale medicatie. Een minder ingrijpende vorm van verplichte zorg is niet voorhanden.

5. Bevoegdheid klachtencommissie

Klager heeft een zorgmachtiging die is verleend op 23 oktober 2020 tot en met 23 oktober 2021. De beslissing van 14 januari 2021 om op klager verplichte zorg toe te passen in de vorm van toediening van medicatie, behoort tot de in artikel 10:3 Wvggz genoemde verplichtingen en beslissingen op grond waarvan een patiënt een klacht kan indienen. Het klachtrecht op grond van de Wvggz is derhalve van toepassing op de klacht die klager naar voren brengt.

De klachtencommissie voldoet voor wat betreft haar samenstelling aan artikel 10:2 lid 2 en lid 3 van de Wvvgz.

De klachtencommissie is bevoegd om de klacht te beoordelen.

6. Beoordeling

Klager klaagt over de beslissing van 14 januari 2021 om hem verplichte zorg te verlenen in de vorm van de toediening van medicatie.

De medicatie die aan klager per injectie zal worden toegediend is het middel Olanzapine.

De klachtencommissie heeft kennisgenomen van de inhoud van de beschikking betreffende een machtiging tot het verlenen van verplichte zorg van de rechtbank Oost Brabant ten aanzien van klager. Uit deze beschikking blijkt dat bij wijze van verplichte zorg de volgende maatregelen kunnen worden getroffen:

- toedienen van medicatie, alsmede het verrichten van medische controles of andere medische handelingen en therapeutische maatregelen, ter behandeling van een psychische stoornis, dan wel die stoornis, ter behandeling van een somatische aandoening;
- beperken van bewegingsvrijheid;
- insluiten;
- onderzoek aan kleding of lichaam
- onderzoek van de woon-of verblijfsruimte op de aanwezigheid van gedrag-beïnvloedende middelen en gevaarlijke voorwerpen;
- opnemen in een accommodatie.

De zorgmachtiging is verleend op 23 oktober 2020 tot en met 23 oktober 2021.

In de zorgmachtiging die is verleend voor klager is dus opgenomen dat het toedienen van medicatie als verplichte zorg kan worden verleend.

De beslissing om klager medicatie toe te dienen is daarom te beschouwen als een beslissing als bedoeld in artikel 8:9 Wvvgz. De klachtencommissie zal toetsen of deze beslissing voldoet aan hetgeen in dit artikel is voorgeschreven.

In lid 1 van artikel 8:9 is vastgelegd dat de zorgverantwoordelijke ter uitvoering van de crisismaatregel, de machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel of de zorgmachtiging een beslissing tot het verlenen van verplichte zorg niet neemt dan nadat hij:

- a. zich op de hoogte heeft gesteld van de actuele gezondheidstoestand van betrokkene.

De klachtencommissie heeft vast kunnen stellen dat verweerder zich op 5 januari 2021, door klager te onderzoeken, op de hoogte heeft gesteld van de gezondheidstoestand van klager. Klager heeft zich op het standpunt gesteld dat hij de medicatie niet nodig heeft, omdat hij niet psychotisch is.

Uit de voorgeschiedenis van klager en de omstandigheid dat in de zorgmachtiging van klager melding wordt gemaakt van de kwetsbaarheid van klager om psychotisch te worden, die ook reeds wordt gemeld in de beschikking voor een zorgmachtiging van 28 april 2020, en dat in de thans geldende zorgmachtiging de mogelijkheid om klager medicatie toe te dienen nadrukkelijk is opgenomen en op grond van de overige aan de klachtencommissie overgelegde stukken over de gezondheidstoestand van klager aan de klachtencommissie werd overgelegd, is er voor de klachtencommissie geen reden om te twijfelen aan de constatering van verweerder op 5 januari 2021 dat klager psychotisch is.

- b. met betrokkene over de voorgenomen beslissing overleg heeft gevoerd,

Uit de overgelegde stukken blijkt dat verweerder op 7 januari 2021 met klager zijn voornemen om hem verplichte zorg te verlenen heeft gesproken.

- c. Voor zover hij geen psychiater is, hierover overeenstemming heeft bereikt met de geneesheer-directeur,

Verweerder is in het BIG-register geregistreerd als verpleegkundig specialist geestelijke gezondheidszorg. De klachtencommissie stelt vast dat verweerder een beroepsbeoefenaar is die als zorgverantwoordelijke kan optreden.

Hij moest dus overeenstemming bereiken met de geneesheer-directeur over de voorgenomen beslissing om klager verplichte zorg te verlenen. Uit het overgelegde formulier “beslissing verlenen verplichte zorg (art.8:9)” dat door verweerder aan de klachtencommissie is overgelegd blijkt dat verweerder op 4 januari 2021 overleg heeft gevoerd met de geneesheer-directeur over zijn voorgenomen beslissing om aan klager verplichte zorg te verlenen. Dit overleg heeft kennelijk tot overeenstemming geleid om de verplichte zorg te verlenen. Verweerder heeft daarna de andere in artikel 8:9 lid 1 onder a en onder b voorgeschreven stappen gezet.

De klachtencommissie kan zich voorstellen dat een zorgverantwoordelijke die geen psychiater is eerst overleg voert met de geneesheer-directeur over de voorgenomen beslissing om een patiënt verplichte zorg te verlenen, en pas als met de geneesheer-directeur overeenstemming bestaat over de voorgenomen beslissing de overige noodzakelijke stappen zet om de beslissing te kunnen uitvoeren. Het heeft immers weinig zin om een patiënt te confronteren met de mededeling dat het voornemen bestaat om verplichte zorg te verlenen alsnog onduidelijk is of de geneesheer-directeur ook de mening is toegedaan dat die zorg moet worden verleend.

De Klachtencommissie stelt vast dat bij het nemen van de beslissing om aan klager verplichte zorg te verlenen voldaan is aan artikel 8:9 lid 1 Wvvgz.

In het tweede lid van artikel 8:9 Wvvgz wordt voorgeschreven dat de zorgverantwoordelijke een beslissing tot het verlenen van verplichte zorg op grond van de crisismaatregel, de machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel of de zorgmachtiging op schrift stelt en de beslissing voorziet van een schriftelijke motivering.

Aan de klachtencommissie is een formulier “beslissing verlenen verplichte zorg (art. 8:9)” overgelegd. Uit dit formulier blijkt dat verweerder zijn beslissing uitvoerig heeft gemotiveerd. Het formulier is op 5 januari 2021 door de geneesheer-directeur aan klager gezonden.

De klachtencommissie stelt vast dat is voldaan aan het bepaalde in artikel 8:9 lid 2 Wvvgz.

De klachtencommissie zal nu nagaan of voldaan is aan het bepaalde in artikel 8:9 lid 4 Wvvgz.

Dit artikel luidt;” Indien verplichte zorg anders dan strekkende tot opname in een accommodatie, op grond van een crisismaatregel, een machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel of zorgmachtiging wordt toegepast, legt de zorgverantwoordelijke, onverminderd het bepaalde in artikel 1:5, na overleg met de vertegenwoordiger, schriftelijk vast in het dossier, bedoeld in artikel 8:4, met vermelding van datum en tijdstip, of:

- a. betrokkene tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake in staat is, en
- b. er acuut levensgevaar dreigt voor betrokkene dan wel er een aanzienlijk risico is voor een ander op levensgevaar, ernstig lichamelijk letsel, ernstige psychische, materiële of financiële schade, ernstige verwaarlozing of maatschappelijke teloorgang, of om ernstig in zijn ontwikkeling te worden geschaad, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is.”

Op 21 december 2020 is een uitspraak van de Hoge Raad gepubliceerd (Uitspraak van 18 december 2020) (ECLI:NL:HR:2020:2096) waarin wordt ingegaan op de betekenis van artikel 8:9 lid 4 Wvvgz. Deze uitspraak heeft ook gevolgen voor de beoordeling door de klachtencommissie van beslissingen om aan klager verplichte zorg te verlenen. Klager wijst in de toelichting op zijn klaagschrift ook nadrukkelijk op de toepassing van artikel 8:9 lid 4 Wvvgz.

Door verweerder is aangegeven dat de uitspraak van de Hoge Raad hem niet bekend was. Hij meende, evenals de klachtencommissie, dat volstaan kon worden met het zorgvuldig invullen van het formulier “beslissing verlenen verplichte zorg (8:9 Wvvgz)” en het overleggen van (delen van de) voor de beslissing relevante rapportage.

Verweerder wijst er ook op dat in het formulier geen verwijzing naar artikel 8:9 lid 4 Wvggz is opgenomen om behandelaars attent te maken op het voorschrift van artikel 8:9 lid 4 Wvggz. Dit wordt inderdaad niet op het formulier vermeld. Daarbij wil de klachtencommissie ook opmerken dat het formulier zoals dat in GGzE wordt gebruikt overeenkomt met het model dat door het ministerie van VWS en GGZ Nederland is overeengekomen.

Het is in de ogen van de klachtencommissie dan ook volkomen begrijpelijk dat verweerder bij het nemen van de beslissing om aan klager verplichte zorg te verlenen nog geen rekening heeft kunnen houden met deze uitspraak van de Hoge Raad. Niettemin moet de klachtencommissie daar bij haar beoordeling van de klacht acht op slaan.

De Hoge Raad heeft in zijn uitspraak van 18 december 2020 (ECLI:NL:HR:2020:2096) aangegeven dat artikel 8:9 lid 4 Wvggz niet uitsluitend een registratieplicht behelst. Dat betekent dat de klachtencommissie niet kan volstaan met het nagaan of verweerder in het dossier van klager heeft vastgelegd, onder vermelding van datum en tijdstip, of klager tot een redelijke waardering van zijn belangen in staat is, en verweerder heeft vermeld of acuut levensgevaar dreigt voor klager, dan wel of er een aanzienlijk risico is voor een ander op levensgevaar, of een kans op ernstig lichamelijk letsel, ernstige psychische, materiële of financiële schade, ernstige verwaarlozing of maatschappelijke teloorgang van klager, of een kans voor klager om ernstig in zijn ontwikkeling te worden geschaad, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is, maar ook of verweerder dat inhoudelijk heeft beoordeeld.

- Wilsbekwaamheid van klager

Klager heeft in de toelichting op zijn klaagschrift naar voren gebracht dat de zorgverantwoordelijke heeft in het dossier niet heeft vastgelegd of de klager wilsbekwaam is en of er een acuut levensgevaar dreigt voor de klager of dat er een aanzienlijk risico is voor een ander op levensgevaar, ernstig lichamelijk letsel, ernstige psychische, materiële, immateriële of financiële schade, ernstige verwaarlozing of maatschappelijke teloorgang, of om ernstig in zijn/haar ontwikkeling te worden geschaad, of als de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is.

De uitspraak van de Hoge Raad was naar aanleiding van een casus waarin werd besloten om depotmedicatie toe te dienen. Ten aanzien van de beoordeling van het begrip wilsbekwaamheid geeft de Hoge Raad aan dat “Als daarmee is bedoeld dat betrokkene op dat moment (het moment waarop de beslissing werd genomen om verplichte zorg te verlenen. Klacie) in staat was tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, was slechts plaats voor verplichte toediening van depotmedicatie indien er een acuut levensgevaar dreigde voor betrokkene, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar was.”

De klachtencommissie zal in de eerste plaats na moeten gaan of verweerder heeft onderzocht of klager, bij het nemen van de beslissing om verplichte zorg te verlenen aan klager, al dan niet tot een redelijke waardering van zijn belangen in staat was. De klachtencommissie heeft in de overgelegde rapportage geen beoordeling aangetroffen of klager al dan niet in staat was tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake van de beslissing om hem verplichte zorg te verlenen. In het licht van de uitspraak van de Hoge Raad is een dergelijke beoordeling van vitaal belang in de besluitvorming om verplichte zorg te mogen verlenen. Het ontbreken van een dergelijke beoordeling maakt al dat de klacht gegrond moet worden verklaard.

De klachtencommissie heeft moeten vaststellen dat verweerder niet heeft vastgelegd in het dossier of hij beoordeeld heeft of klager in staat was tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake van het verlenen van de verplichte zorg waartoe verweerder wilde besluiten.

Verweerder heeft daarmee niet voldaan aan deze verplichting van artikel 8:9 lid 4 Wvggz. Dit moet naar het oordeel van de klachtencommissie al leiden tot het gegrond verklaren van de klacht.

- Het nadeel dat door klager wordt veroorzaakt.

Door klager is naar voren gebracht dat door de zorgverantwoordelijke niet of niet juist geoordeeld over de aanwezigheid van voldoende stoornis-gerelateerd nadeel.

Er van uit gaande dat verweerder van oordeel was dat klager tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake van de beoogde verplichte zorg in staat was, dan zou verweerder vervolgens hebben moeten beoordelen of er bij klager sprake was van een acuut dreigend levensgevaar dreigt voor klager, dan wel of er een aanzienlijk risico voor anderen was, dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar was. De klachtencommissie heeft in de overgelegde rapportage geen beoordeling in de hier voor aangegeven zin aangetroffen. In het licht van de uitspraak van de Hoge Raad is een dergelijke beoordeling eveneens van vitaal belang in de besluitvorming om verplichte zorg te mogen verlenen. Ook het ontbreken van deze beoordeling maakt dat de klacht gegrond moet worden verklaard.

Klager is van mening dat er geen sprake is van ernstig nadeel dat veroorzaakt wordt door een psychose. Er is geen sprake van een psychose. In de verweerstukken (rapportage) wordt als doel van de verplichte zorg vermeld: "Afwenden ernstig nadeel: tijdens psychotische episoden vertoont patiënt verbale en fysieke agressie" Er is volgens klager echter geen sprake van dit gevaar. Hij is juist rustig aanwezig op de groep. Dit blijkt ook uit de rapportages die bij de verweerstukken zijn bijgevoegd. Hiervoor heeft de klachtencommissie aangegeven dat zij, op basis van de inhoud van de zorgmactiging en de overige overgelegde stukken tot het oordeel is gekomen dat verweerder op goede gronden heeft vastgesteld dat klager psychotisch was op het moment dat hij besliste om klager verplichte zorg in de vorm van toediening van medicatie te verlenen.

Echter, nergens blijkt uit de overgelegde rapportages dat verweerder heeft vastgelegd of er een acuut levensgevaar dreigt voor de klager of dat er een aanzienlijk risico is voor een ander op levensgevaar, ernstig lichamelijk letsel, ernstige psychische, materiële, immateriële of financiële schade, ernstige verwaarlozing of maatschappelijke teloorgang, of om ernstig in zijn/haar ontwikkeling te worden geschaad, of als de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is.

Verweerder heeft daardoor ook niet voldaan aan deze verplichting van artikel 8:9 lid 4 Wvvgz. Ook dit moet naar het oordeel van de klachtencommissie leiden tot het gegrond verklaren van de klacht.

Alles overziende komt de klachtencommissie dat de klacht van klager gegrond moet worden verklaard omdat niet is voldaan het bepaalde in artikel 8:9 lid 4 Wvvgz.

De klachtencommissie komt daarmee niet toe aan de beoordeling van de vragen of in voldoende mate is onderzocht over mogelijkheden om klager vrijwillige zorg kon worden verleend en of niet of onjuist is geoordeeld over de beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit, doelmatigheid en veiligheid van de interventie, zoals door klager is betoogd in de toelichting op zijn klaagschrift.

Schadevergoeding.

Klager heeft niet verzocht om een schadevergoeding.

Aldus gedaan te Eindhoven op 22 februari 2021 door de klachtencommissie van de Stichting GGzE te Eindhoven, bestaande uit de heer XXXX, voorzitter, en de leden mevrouw XXXX, psychiater en mevrouw XXXX, in tegenwoordigheid van mevrouw XXXX, secretaris.